

“Ödeme Sistemleri Konferansı*” Açılış Konuşması

Erdem BAŞÇI
Başkan, TCMB

5 Aralık 2012, İstanbul

*Konferans Al Bank Wal Mustathmer Group tarafından düzenlenmiştir.

Sayın Merkez Bankası Başkanları, Saygıdeğer Konuklar ve Değerli Basın Mensupları,

Al Bank Wal Mustathmer Group tarafından organize edilen “Ödeme Sistemleri Konferansı”na katılımınız için siz değerli konuklara şahsım ve Bankamız adına teşekkür ediyorum. İstanbul’a ve Türkiye’ye hoş geldiniz.

Konferans süresince ödeme sistemleri, bu sistemlerin önemi ve bu alandaki güncel yaklaşımlar uzman katılımcılar tarafından tartışılacaktır. Ancak ödeme sistemleri hakkında konuşmadan önce, merkez bankalarının temel görev alanlarından kısaca bahsetmek istiyorum.

Değerli Konuklar,

Fiyat istikrarı, finansal istikrar ve finansal sektörün geliştirilmesi merkez bankalarının tamamen ya da kısmen sorumlu oldukları üç önemli alandır.

Bunlardan birincisi fiyat istikrarıdır. Fiyat istikrarının kaybedilmesinin toplumsal maliyetleri bugün iktisatçılarca iyi anlaşılmıştır. Akademik literatürde yer alan çalışmalar enflasyon oranındaki her on puanlık yükselişin ülkelerin uzun vadeli büyüme oranlarında çeyrek puanlık bir kayba yol açabildiğine işaret etmektedir.¹ Kronik yüksek enflasyonun yaşandığı yıllar olan 1974 -2003 yılları arasında Türkiye’de ortalama enflasyon %56 iken, ortalama kişi başı reel büyüme sadece %2 olmuştur. Enflasyonun tek hanelere indiği 2004 – 2011 yılları arasında ise ortalama kişi başı reel büyüme %3,3 seviyesine yükselmiştir. 2013 – 2015 dönemi boyunca enflasyon hedefimiz %5 olarak belirlenmiştir.

Krediler, döviz kurları ve enflasyon beklentileri fiyat istikrarını belirleyen üç önemli değişkendir. Bu nedenle, kredi büyüme hızındaki ve döviz kurlarındaki aşırı oynaklıkları azaltmak fiyat istikrarına önemli ölçüde katkı sağlamaktadır.

Merkez bankalarının ikinci görev alanı ise finansal istikrardır. Finansal istikrarın kaybedilmesinin büyüme ve istihdam üzerindeki derin ve uzun süreli olumsuz etkileri bilinmektedir.² Finansal krizleri önlemenin maliyeti bu krizlerin yol açtığı maliyetlere kıyasla

¹ Barro, Robert J. (1995). "Inflation and Economic Growth." NBER Working Paper Series, No: 5326.

² Reinhart, Carmen M., and Kenneth S. Rogoff. (2009). This Time is Different: Eight Centuries

çok daha düşüktür. Türkiye'nin yakın tarihi buna güzel bir örnektir. Türkiye'de 2001 yılında yaşanan finansal kriz kamu borç yükünü 30 puan artırmış, büyüme ve istihdam derin bir şekilde etkilenmiştir. 2002 yılından itibaren ise fiyat istikrarı, finansal istikrar ve verimlilik artırıcı yapısal reformlara odaklanılmıştır. Bu sayede ülkenin ekonomik refahı hızla artarken aynı zamanda finansal sektör dış şoklara karşı daha dayanıklı bir yapıya kavuşmuştur. Geliştirdiği yeni araçlarla kredi büyümesinde ve döviz kurlarında istikrarı amaçlayan politikaları yürürlüğe koyan Merkez Bankası, 2008 – 2009 yıllarında derinleşen küresel ekonomik kriz sonrasında ülkemizin hızla toparlanmasına ve 2011 – 2012 Avrupa Borç Krizinin etkilerini en az hasarla atlatmasına katkı sağlamıştır.

Krediler ve döviz kurları fiyat istikrarının yanı sıra finansal istikrar açısından da önem taşıyan iki temel değişkendir. Dolayısıyla, kredi büyüme hızındaki ve döviz kurlarındaki aşırı oynaklıkları azaltmak finansal istikrarı da önemli ölçüde desteklemektedir.

Değerli Katılımcılar,

Şimdi de Türkiye'nin küresel finansal istikrara yaptığı katkılara kısaca değinmek istiyorum. Türkiye, Finansal İstikrar Kuruluna (Financial Stability Board, FSB) 2009 yılında üye olmuştur. 2014 yılında G20 Troykasında yer alacak olan Türkiye, 2015 yılında G20 Dönem Başkanlığı'nı devralacaktır. G20 Troykasında bulunacağımız 2014 - 2016 yılları arasında ise FSB Yönetim Komitesinde (FSB Steering Committee) Hazine temsilcimiz görev alacaktır.

Türkiye'nin Basel Bankacılık Denetim Komitesi (Basel Committee on Banking Supervision – BCBS) ile Guvernörler ve Denetim Otoritesi Başkanları (Governors and Heads of Supervision, GHOS) üyelikleri de 2009 yılında başlamıştır. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası da, FSB Orta Doğu ve Kuzey Afrika Bölgesi danışma grubu (MENA Regional Consultative Group of the FSB) başkanlığını 2013 – 2015 yılları arasında yürüttüğü dönemde FSB Yönetim Kurulunda yer alacaktır.

Uluslararası Para Fonunun (IMF) yönetim reformu çerçevesinde yapılan anlaşma sonucunda oluşturulan ve ülkemizin de içinde bulunduğu yeni grupta (New Constituency) Avusturya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Slovenya, Beyaz Rusya ve Kosova yer

of Financial Folly. Princeton, NJ: Princeton Press.; Taylor, A. (2012). "The Great Leveraging," NBER Working Papers, No. 18290.

almaktadır. Bu anlaşmaya göre ülkemiz, 2014 - 2016 ve 2018 - 2020 dönemlerinde ikişer yıllık sürelerle grup adına İcra Direktörlüğü (Executive Director) görevini üstlenecektir.

G-20 ülkelerinin Los Cabos'ta yaptığı son toplantıda ülkemizin de aralarında bulunduğu çok sayıda gelişmekte olan ülke IMF kaynaklarının güçlendirilmesi yoluyla küresel finansal istikrara katkı yapma konusundaki niyetlerini beyan etmişlerdir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası da IMF kaynaklarına uluslararası rezervlerimiz arasında sayılmak kaydıyla 5 milyar ABD dolarına kadar katkıda bulunabilecektir.

Merkez bankalarının ödeme sistemleri ile ilgili görev ve sorumlulukları üçüncü temel alan olan finansal sektörün geliştirilmesi açısından ele alınabilir. Sağlıklı çalışan ödeme sistemleri işlem maliyetlerini ve mutabakat risklerini azaltmak yoluyla finansal piyasaların derinleşmesine katkıda bulunur. Bu nedenle, merkez bankalarının ödeme sistemlerinin tasarımında, işletiminde ve gözetiminde aktif rol almalarının önemi, küresel finans sisteminin boyutu dikkate alındığında daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası bu doğrultuda, ödeme sistemlerinin geliştirilmesi amacıyla, dünya genelindeki eğilimleri de izleyerek finans sektörümüzle yakın bir işbirliği içinde çalışmalarını sürdürmektedir. Bu kapsamda, Merkez Bankası bünyesinde faaliyet gösteren ödeme sistemlerinin yeniden yapılandırılması projesinde önemli bir mesafe kaydedilmiştir.

Merkez Bankası bünyesi dışında faaliyet gösteren ödeme sistemlerinin gözetimi de yine Bankamız tarafından sağlanmaktadır. Ülkemizdeki tüm ödeme hizmetlerini ve ödeme sistemlerini kapsayacak standartlara ilişkin düzenleme ihtiyacı göz önüne alınarak Avrupa Birliği müktesebatıyla da uyumlu bir "Ödeme Sistemleri Kanun Tasarısı" taslağı hazırlanmış ve söz konusu taslak ilgili kurum ve kuruluşların görüşüne açılmıştır. Kurumlardan gelen görüşler çerçevesinde yapılacak değişiklikler sonrasında oluşacak tasarının TBMM tarafından ele alınması ile ödeme sistemleri konusunda uluslararası standartlarla uyumlu bir yasal çerçevenin çizilmesi yolunda önemli bir adım atılmış olacaktır.

Saygıdeğer Konuklar,

Uluslararası platformda, Bankamızın Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS) bünyesindeki Ödeme ve Mutabakat Sistemleri Komitesine (CPSS) üyeliği 2009 yılında sonuçlandırılmıştır. Ödeme ve mutabakat sistemlerine ilişkin temel küresel prensiplerin ve

standartların belirlendiği bu platformda lkemiz Bankamız tarafından temsil edilmekte ve buradaki çalışmalara aktif katılım sağlanmaktadır.

Anılan çabalara paralel olarak ödeme ve Mutabakat Sistemleri Komitesi (CPSS) ile Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları rgt (IOSCO) tarafından ortaklaşa yürütülen çalışma ile sistemik öneme sahip ödeme sistemlerini, menkul kıymet mutabakat sistemlerini, merkezi saklamacı kuruluşları, merkezi karşı tarafları ve işlem kayıt merkezlerini kapsayan “Finansal Piyasa Altyapılarına İlişkin Prensipler” hazırlanmış ve Nisan 2012’de yayımlanmıştır.

Söz konusu çalışmada, Finansal Piyasa Altyapı Kuruluşlarının uyması gereken 24 prensip ve ilgili otoritelerin bu kuruluşlara ilişkin işlemlerinde dikkate almaları gereken 5 sorumluluk belirlenmiştir. Tüm bu prensip ve sorumlulukların temel amacı, ödeme sistemlerini de içine alan finansal piyasa altyapı kuruluşlarının daha güvenli ve verimli bir yapıya kavuşturulmasıdır. Bu kapsamda, ödeme sistemleri ile ilgili tüm otoritelerin yakın gelecekte sorumlu oldukları sistemlerin anılan prensiplere uyumu konusunda yoğun çaba harcayacağı ve bu alanda yürütülen uluslararası çalışmaların da söz konusu 24 prensibin uygulanması etrafında yoğunlaşacağını düşünüyorum.

Saygıdeğer Katılımcılar,

deme sistemlerinin sınır ötesi bağlantıları dış ticaret hacmindeki artışa bağlı olarak gün geçtikçe daha önemli bir duruma gelmektedir. Buna paralel olarak, uluslararası ödeme sistemlerinin geliştirilmesi alanındaki çalışmalar tüm dünyada devam etmektedir. Bu çalışmalara önemli bir katkı yapacağını düşündüğüm bu konferansın faydalı ve verimli olmasını temenni eder, beni dinleme nezaketinde bulunduğunuz için teşekkür ederim.